

Aalto University
School of Science
and Technology

Konfliktien hallinta yhdyskuntasuunnittelussa

Tutkimuspäällikkö Lasse Peltonen
Yhdyskuntasuunnittelun tutkimus- ja koulutuskeskus
Aalto-yliopisto

15.11.2010 TEM - MAL Kuntayhteistyö -työpaja

Maankäytön konfliktien tutkimusta YTK:ssa

Mikä on konflikti?

Konfliktien yleisiä piirteitä

- Konflikteissa osapuolet keskeyttävät, häiritsevät tai estävät toistensa toimintaa
- Osapuolten tulkinnat tilanteesta ovat olennaisia konfliktin muotoutumisessa
- Konflikteissa tilanteet lukkiutuvat ja ajautuvat ”umpisolmuihin”
- Tuhoisissa konflikteissa osapuolten väliset suhteet kärjistyvät (”ne vastaan me”)
- Solmun tärkeä piirre: keskinäisriippuvuus (interdependency)

Maankäytön konfliktit

- Maankäytön konflikteissa läsnä tilan niukkuuden ongelma
- Samaan paikkaan (tai maisemaan) kiinnittyy erilaisia intressejä, arvoja ja tietoja
- Maankäytön konfliktit haaste suunnittelujärjestelmälle
- Yleinen vs. yksityinen etu tyypillisesti konfliktien keskiössä
- Oikeudellinen ulottuvuus yhtenä elementtinä

Maankäytön konfliktit Suomessa

- Maankäytön konfliktien koetaan lisääntyneen erityisesti suuremmissa kunnissa
- Konfliktiasetelmat toistuvat samantyyppisinä (rakentaminen vs. suojeleminen)
- Sekä intressit että vuorovaikutus olennaisia tekijöitä (sisältö & prosessi – näkökulmat)
- Konfliktit ovat haaste osallistumisjärjestelyille
- Konfliktien käsittely vaihtelevaa ja vakiintumatonta

Case - Tielinjaus

- Pitkäikäinen kiista tien linjauksesta; Launeen vaihtoehdon kohtaama vastustus (mm. aktiivinen Puhdas Laune –liike)
- Tiehallintoa kritisoitiin ”yhden vaihtoehdon” ajamisesta
- Politisoituminen: valtuusto hylkäsi osayleiskaavan 2003
- Prosessin pitkittyminen; Renkomäen linjauksen selvitykset 2005
- Maakuntavaltuusto päätyi lopulta Launeen linjaukseen 2006
- Aliarvioitiinko hankkeen hyväksyttävyyden haasteita?

Case - Täydennysrakentaminen

- *”Kaupunki haluaa täydennysrakentaa sijoittamalla uuden tehokkaammin rakennetun alueen vanhan alueen taakse niin, että uudelle alueelle kuljetaan vanhan kautta. Kaupunki suunnittelee vanhanaikaisesti käyttämättä osallistamisen ja vuorovaikutuksen ammattilaisia lukkiutuneen keskustelun virittämiseksi. Asukkaat ovat ainoastaan uhmakkaita. Kompromissia ei osata etsiä.”*
(kuntakaavoittajan kuvaus konfliktitilanteesta – Peltonen ym. 2006)

Case - Kirkkomaisema vs. jäähalli

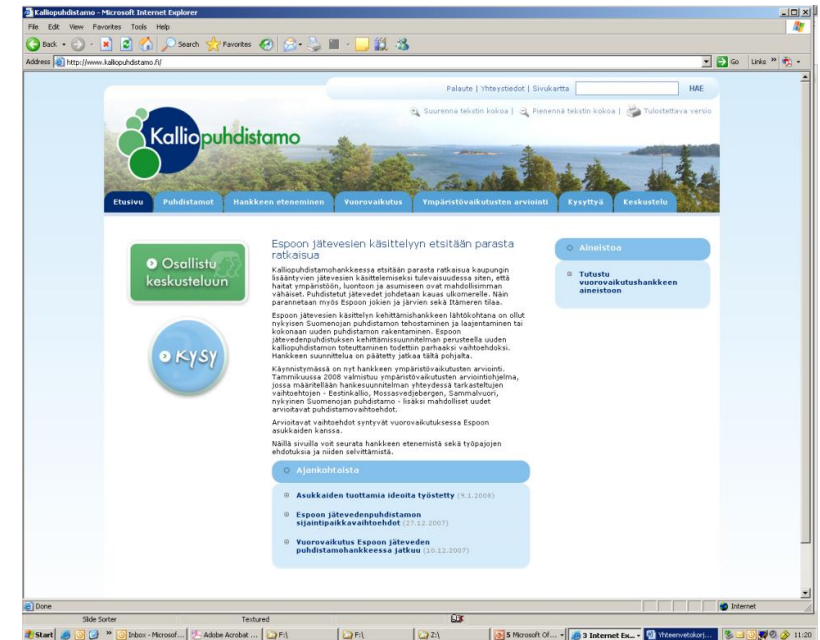
- Asemakaavan muutos 2005 harjoitusjäähallia varten → valitukset
- historiallisen maiseman säilyminen vs. maiseman käyttöarvo
- Museovirasto: ”Vaikka asemakaavoitus on luonteeltaan eri intressejä yhteen sovittavaa ja kompromisseja hakevaa suunnittelua, asioille tulisi kuitenkin antaa niille kuuluva painoarvo” (esim. aikamittakaava: kirkkomaisema 500 v vs. urheilukäyttö 50 v.)
- HaO kumosi kaavan 2005 vedoten VATteihin ja MRL:n asemakaavan sisältövaatimukseen
- KHO 2007: Jäähalli ei turmele kirkkomaisemaa

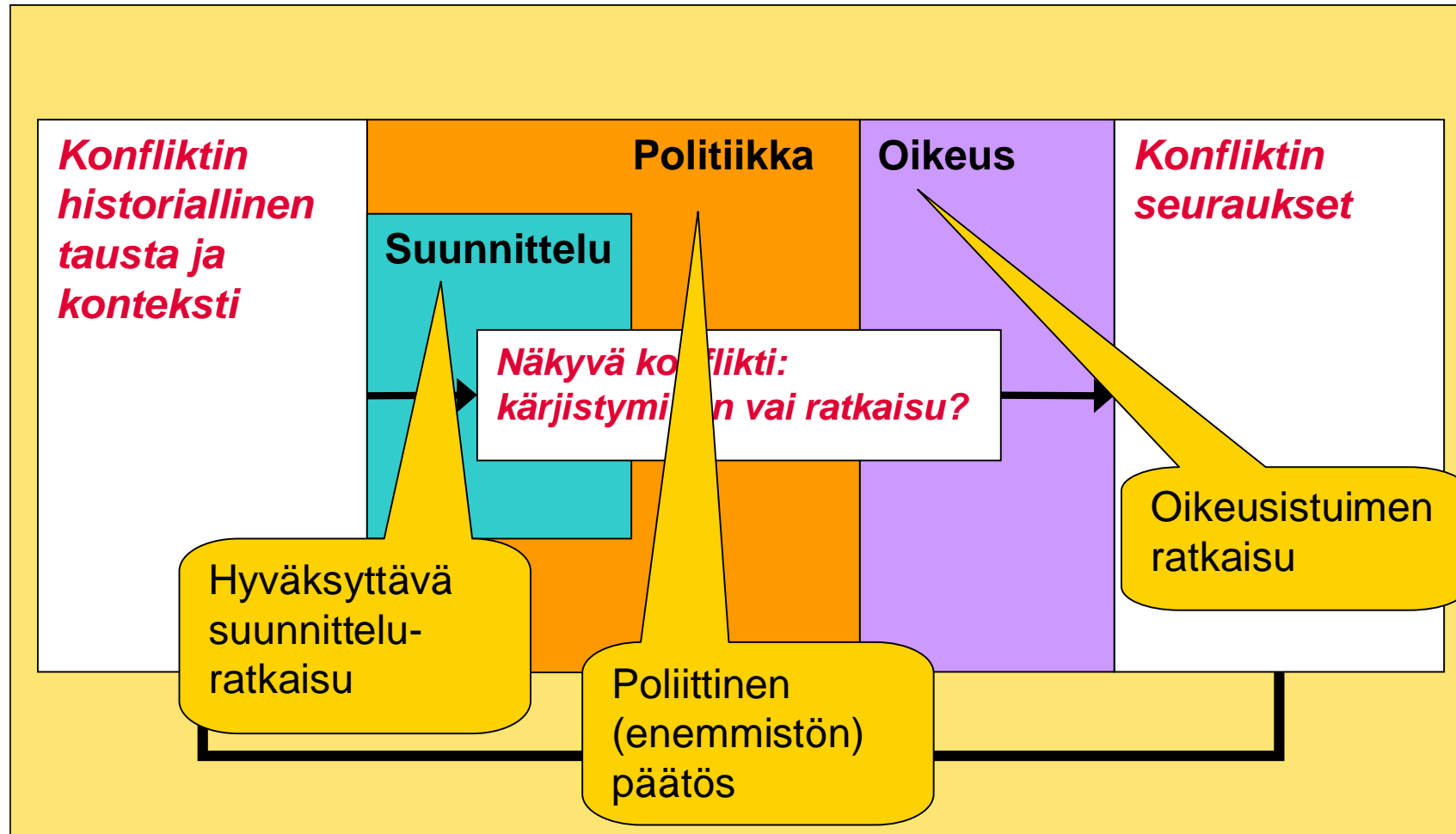
- Forsius, Johanna & Tuominen Laura (2008) Kirkkomaisema ja ympäristövallankäyttö. Museoviraston rakennushistorian osaston aikakauskirja 2 / 2008. Museovirasto, Helsinki

Case - Vedenpuhdistamon sijoittaminen

- Mikä paras paikka puhdistamolle?
- Vesilaitoksen kehittämissuunnitelmat à yleiskaava
- Sammalvuori vs. Suomenoja
- Aukkaiden Pro –liikkeet vastassa (NIMBY – ulottuvuus)
- Mukana haitalliseksi koettujen infrahankkeiden sijoituspäätösten haasteet
- Kaava ja YVA konfliktin käsittelyn areenoina
- Päätös 2009: puhdistamo Blominmäkeen

Konflikti – prosessi ja areenat

Yhdyskuntasuunnittelu konfliktien hallintana

- Sovitetaan yhteen erilaisia intressejä
- Kohdataan ihmisiä
- Neuvotellaan osapuolten kanssa
- Tiedotetaan prosessin vaiheista
- Arvioidaan kaavojen vaikutuksia

Mistä tunnistaa ”konfliktikaavan”

1. SUUNNITELTAVA ALUE – MIHIN suunnitellaan?

- vakiintuneita käyttötapoja uhkaavat muutokset
- maanomistusolot
- alueen yhteisöllisyys, väestörakenne
- alueella suojeluarvoja (esimerkiksi luontoarvot)

2. SUUNNITTELUKOHDE – MITÄ suunnitellaan?

- mitä suuremmat suunnitelmat sen suuremmat konfliktin mahdollisuudet
- häiritsevät hankkeet (melu, saasteet, hajut)
- muut häiritsevät suunnittelukohteet: (esim. erityisryhmien asuminen)

3. KAAVAPROSESSI – MITEN suunnitellaan?

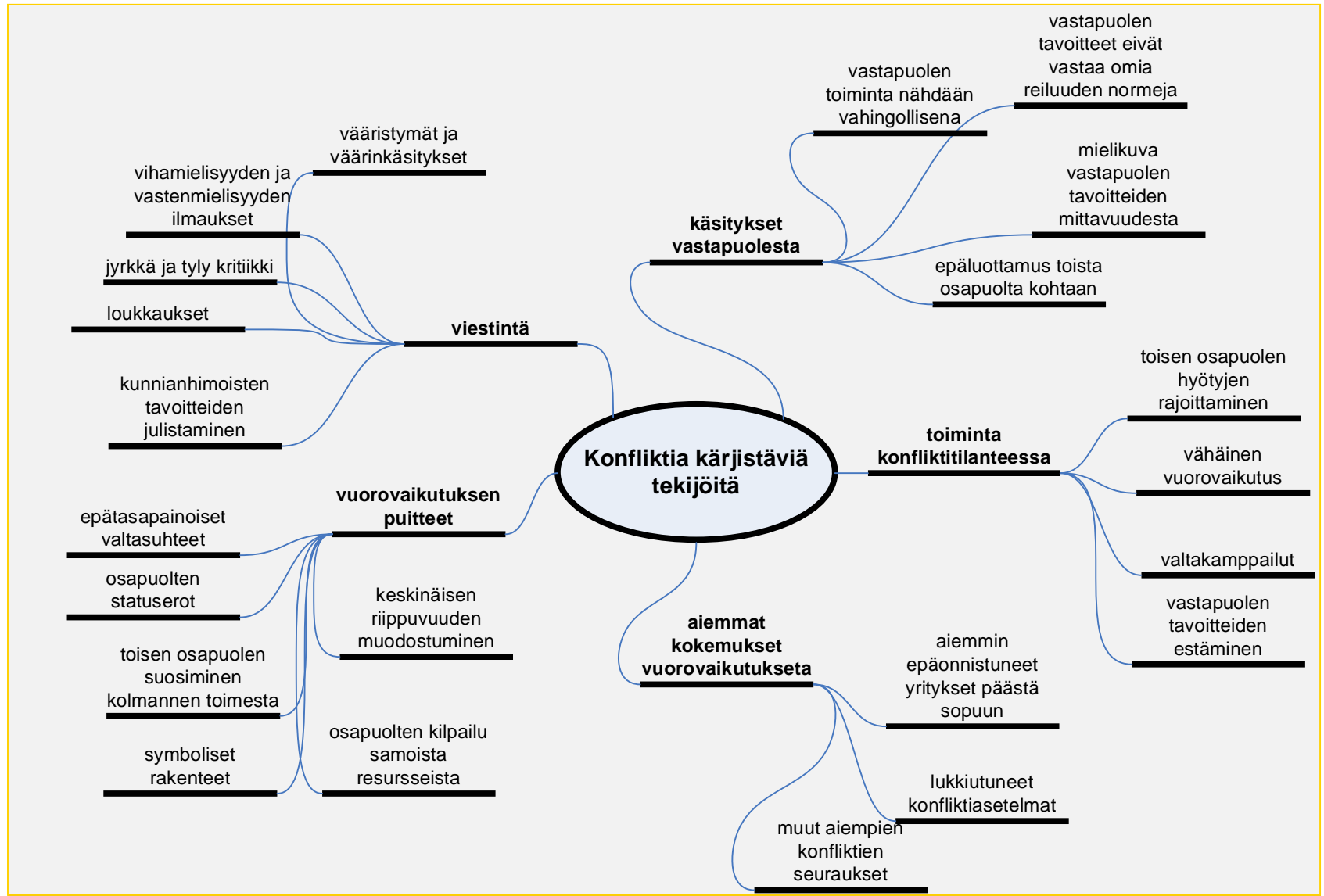
- ”epäreiluiksi” koetut kaavaprosessit
- puutteelliset perusselvitykset
- ”historian painolasti”: aiemmat konfliktikokemukset → epäluottamus

Organisaatiot konflikteissa

- Kilpailu resurssien hallinnasta ja vallasta
- Osa vs. kokonaisuus (esim. sektoreiden välisyys ongelmana)
- Koordinaation ongelmat konfliktien lähteenä
- Organisaatioiden erilaiset kulttuurit
- Organisaatioiden itsenäisyys – ”anarkian” haaste
- Oma etu vs. yhteinen etu (esim. peruskunnan ja kaupunkiseudun eroavat näkökulmat)
- Konfliktitilanteessa organisaation ”siilipuolustus”
- Sisäiset ristiriidat säteilevät ulospäin

Selväpiirteiset ja vaikeat konfliktit

	Selväpiirteiset konfliktit	Vaikeat konfliktit
Osapuolet	<i>kiinteät</i> Hyvin organisoituneet ryhmät Selvät jäsenyydet, roolit ja tavoitteet	<i>hajanaiset</i> Organisoitumattomat Hajanaiset ryhmät ilman selkeitä tavoitteita ja rakenteita
Asia-kysymykset	<i>selkeät lähtökohdat</i> Yksimielisyys perusarvoista Vähän ratkaistavia kysymyksiä	<i>erimielisyydet</i> Perustavat arvoriidat Ongelmien yhteenkietoutuminen
Sosiaaliset rakenteet	<i>jäsentyneet</i> Hyvin määritellyt rakenteet Selvät menettelytavat ja säännöt Legitiimit auktoriteetit	<i>epämääräiset</i> Huonosti määritellyt rakenteet Menettelytapojen epävarmuustekijät Legitiimin auktoriteetin puute
Konflikti-prosessi	<i>ristiriitojen lientyminen</i> Prosessi selvästi rajattu Sitoutuminen asioiden selvittämiseen ja ratkaisuun Konfliktisykliin murtaminen	<i>kärjistyminen</i> Asioiden, osapuolten määrän ja kustannusten kasvaminen Polarisoituminen ja ryhmien eristäytyminen Konfliktien uusiutuvat kehät

Konfliktit ja vuorovaikutus

kuulemis-
tilaisuudet

yleisö-
tilaisuudet

työpajat ja
foorumit

politiikka-
dialogit

kiistojen
sovittelu

konsen-
suksen
raken-
taminen

**Kertaluontoiset
tapaamiset**

Lisääntyvä vuorovaikutus

**Tiedottaminen,
Tietojen vaihto**

Muista konfliktien käsittelyssä:

- Avoin ja reilu prosessi helpottaa vaikeiden ratkaisujen hyväksymistä
- Aidot vaihtoehdot – ei yhden ratkaisun ”jyräämistä”
- Johdonmukaisuus (vs. jäärpäisyys)
- Suunnitteluratkaisujen näkyvä kehittäminen
- Resurssit lisäävät prosessin liikkumavaraa
- Organisaation toimintatavat ja yhteistyö tärkeitä
- Kaavoituksen yhteys poliittiseen päätöksentekoon
- Prosessien selkeys reunaehdot rauhoittavat
- Selkeät roolit: kuka päättää – mihin voi vaikuttaa?
- Vuorovaikutuksen kohdentaminen
- Odotusten hallinta: mitä oikein ollaan tekemässä?

Kiitos!

lasse.peltonen@tkk.fi